

ГИ ДЪО МОПАСАН ЕДИН НОРМАНДЕЦ

Превод от френски: Зефира Кацкова, —

chitanka.info

Току-що бяхме излезли от Руан и с бърз тръс карахме по пътя за Жумиеж. Кабриолетът летеше, прекосявайки ливадите, после конят забави, за да изкачи склона на Кантельо.

Оттам се открива една от най-красивите гледки на света. Зад нас Руан, градът на църквите, на готическите камбанарии, изработени като украшения от слонова кост; пред нас Сен-Север, фабричното предградие, издига към просторното небе хилядата си димящи комина срещу хилядата свещени камбанарии на старинния град.

Отсам — стрелообразната камбанария на катедралата, най-високото достижение на човешките паметници, а там долу — „Парната помпа“ на „Мълнията“, почти толкова висока нейна съперница, която надвишава с един метър най-гигантската египетска пирамида.

Пред нас течеше Сена, лъкатушна, осеяна с острови, отдясно оградена с бели стръмни брегове, увенчани с гора, отляво — с безкрайни ливади, които граничат с друга гора, долу, в далечината.

Тук-таме големи кораби са пуснали котва край бреговете на широката река. Три големи парахода плуваха един след друг към Хавър, а верига от плавателни съдове, образувана от един тримачтов кораб, две двустожерни корабчета и една гемия, отиваше към Руан, теглена от малък влекач, който бълваше чер дим.

Другарят ми, роден в този край, дори не поглеждаше тази чудна картина, но непрекъснато се усмихваше, като че ли се смееше в себе си. Изведнъж той заговори:

— А, вие ще видите нещо чудно, параклиса на дядо Матийо. Забележителен е, драги!

Аз го погледнах учуден. Той поде:

— Ще ви накарам да почувствувате особения лъх на Нормандия, който няма да забравите.

Дядо Матийо е най-типичният нормандец на областта, а параклисът му — едно от чудесата на света, но най-напред ще ви кажа няколко думи, за да ви въведа в разказа.

Дядо Матийо, когото наричат също дядо „Бутилката“, е някогашен фелдфебел, завърнал се в родното си място. Той съчетава в удивително съотношение, образуващо едно съвършено цяло, шегобийството на стария войник с лукавата хитрост на нормандеца. След като се завърна в селото си, благодарение на многобройни връзки и невероятни хитрини, той стана пазач на един чудотворен параклис,

покровителствуван от Дева Мария и посещаван главно от бременни девойки. Той кръсти чудотворната статуя „Света Богородица на бременните“ и се отнасяше към нея с известна шеговита фамилиарност, която съвсем не изключва уважението. Сам е съчинил и отпечатал специална молитва за своята добра Дева. Тази молитва е най-съвършеното произведение на неволната ирония на нормандската духовитост, където шегата се смесва със страха от светията, със суеверния страх от тайнственото влияние на нещо. Той не вярва много на своята покровителка, но от предпазливост все пак вярва малко и от благоразумие я почита.

Ето началото на чудната молитва:

„Добра ми света Дево Марийо, покровителко на девойките-майки в тази страна и по цялата земя, закриляй твоята робиня, която е съгрешила в момент на забравя.“

Тази молба завършва така:

„Не ме забравяй, особено пред своя свят съпруг, и се застъпи пред бога-отца, за да ми даде добър мъж като твоя.“

Тази молитва, забранена от областното духовенство, се продава от него тайно и минава за спасителна за онези, които я казват с благоговение.

Изобщо Матийо говори за добрата Дева така, както говори за господаря си камериерът на някой влиятелен принц, посветен във всички негови дребни интимни тайни. Той знае за него безброй забавни истории, които разправя на ухо на приятелите си, след като си пийнат.

Но вие сам ще се уверите.

Тъй като приходите от покровителката му се струваха съвсем недостатъчни, той прибави към Дева Богородица дребна търговийка със светци. Той ги има почти всичките. Тъй като в параклиса няма

място за всички, държи ги на склад в дърварника, откъдето ги вади, щом някой вярващ ги поиска. Сам си издяла от дърво тези извънредно смешни фигурки и една година, когато боядисваха къщата му, боядиса всичките с яркозелена боя. Знаете, че светиите лекуват болести, но всеки си има своя специалност; и не бива да се бъркат, нито да се смесват. Те си завиждат помежду си като пътуващи смешници. За да не ги сбъркат, добродушните старци идват да се съветват с Матийо.

— За болки в ушите кой светец е най-добрият?

— Ами че свети Озимий е добър, и свети Памфилий не е лош.

Но това не е всичко.

Понеже Матийо има свободно време, той пие, но пие като артист, с убеждение, така че всяка вечер е пиян. Пиян е, но го осъзнава, осъзнава го тъй добре, че отбелязва всеки ден точната степен на пиянството си. Това е главното му занимание, параклисът остава на второ място. И той си е измислил — слушайте добре и запомнете, — измислил си е пияномер.

Уредът не съществува, но наблюденията на Матийо са точни като наблюденията на някой математик.

Ще го чуете да повтаря непрекъснато:

— От понеделник насам не съм превишил четиридесет и пет.

Или:

— Бях между петдесет и два и петдесет и осем.

Или:

— Бях стигнал от шестдесет и шест до седемдесет.

Или:

— Бре, дяволска работа, мислех, че съм около петдесет, а гледам, стигнал съм седемдесет и пет.

И никога не се лъже.

Твърди, че никога не е стигал до сто, но понеже признава, че наблюденията му не са точни, щом превиши деветдесетте, не може със сигурност да се вярва на твърдението му.

Когато Матийо признае, че е минал деветдесетте, бъдете сигурни, че е здравата пиян.

В такива случаи жена му Мели — друго чудо, изпада в страшен гняв. Тя го чака на вратата и щом той се върне, виква:

— А, идеш ли си, къркачо, свиньо, проклет пияници!

Тогава Матийо престава да се смее вече, застава пред нея и започва да ѝ говори строго:

— Мълчи, Мели, не е време за приказки сега. Чакай до утре.

Ако тя продължи да вика, той ѝ казва с разтреперан глас:

— Стига дрънка вече, над деветдесетте съм и не отговарям; ще те перна, пази се.

Тогава Мели отстъпва.

Ако на другия ден тя поиска да се върне на тази тема, той ѝ се смее в лицето и отговаря:

— Хайде, хайде, стига приказки, то мина. Щом не съм стигнал до стоте, няма опасност. Но превиша ли стоте, позволявам ти да ме оправиш, честна дума.

* * *

Бяхме стигнали върха на склона. Пътят навлизаше в прекрасната Румарска гора.

Есента, чудната есен смесваше златото и пурпура си с последната останала свежа зеленина, сякаш капки разтопено слънце бяха потекли от небето в дълбочината на гората.

Минахме през Дюклер, после, вместо да продължим към Жумиеж, приятелят ми зави наляво и като пое прекия път, навлезе в сечището.

Скоро от върха на един голям склон открихме отново великолепната долина на Сена и лъкатушещата река се виеше в нозете ни.

Надясно имаше една съвсем малка сграда, покрита с плочи, а над нея камбанария, висока колкото чадър, се опираше о хубава къщичка със зелени капаци, цялата обвита в богородично цвете и розови храсти.

Един дебел глас извика:

— Ето ти приятели!

И Матийо се появи на прага. Той беше шестдесетгодишен, слаб, с брадичка и дълги бели мустаци.

Моят другар му стисна ръката, представи ме и Матийо ни въведе в една хладна кухня, която му служеше и за приемна. Той каза:

— Аз, господине, нямам гостна стая. Не обичам да съм далеч от гозбата. Тенджерите, знаете, са добра компания.

После се обърна към приятеля ми и каза:

— Защо идвате в четвъртък? Знаете добре, че днес е приемният ден на моята Покровителка. Тоя следобед не мога да излизам.

И като се затече към вратата, нададе страшен рев:

— Мели-и-и! — рев, който трябва да е накарал да вдигнат глава моряците от корабите, които слизаха или възлизаха по течението на реката долу, в дъното на дълбоката долина.

Мели не отговори.

Тогава Матийо намигна лукаво.

— Видите ли я, сърдита ми е, защото вчера бях на деветдесет.

Съседът ми почна да се смее.

— На деветдесет, Матийо? Как можа!

Матийо отговори:

— Ще ви кажа. Лани набрах само двайсетина товара ябълки. Нямаше повече. Но стигаха, за да си направя сидър. Налях едно буре, което отворих вчера. Нектар, истински нектар, ви казвам, вие сами ще ми кажете. Тук беше Полит, почнахме да пием отначало по една, после още по една, без да се наситим, и щяхме да пием до сутринта, ако не почувствувах някакъв хлад в стомаха си. Казах на Полит:

— Да сръбнем по чашка от тънката, за да се сгреем.

Съгласи се. Но тая тънка така ни запали кръвта, че трябваше да се върнем пак на сидъра. Но от разхладителното на загряващото и от загряващото на разхладителното забелязах, че стигнах деветдесетте. Полит не беше далеч от стоте.

Вратата се отвори. Появи се Мели и веднага, преди да ни беше казала добър ден, извика:

— Проклети свини, вие и двамата сте на стоте!

Тогава Матийо се разсърди:

— Не говори тъй, Мели, не говори тъй, аз никога не съм стигал на метъра стоте.

Приготвиха ни прекрасен обед пред вратата, под две липи, до малкия параклис на света Богородица на бременните, с лице към необятния пейзаж.

И Матийо започна да ни разказва с насмешка, примесена с неочаквано суеверие, невероятни истории за станали чудеса.

Бяхме пили много от божествения щиплив и сладък, студен и опиващ сидър, който той предпочиташе пред всички други питиета, и пушихме лулите си, яхнали на кон столовете си, когато дойдоха две прости женици.

Бяха стари, сухи, прегърбени. Поздравиха и поискаха свети Блан. Матийо ни смигна и отговори:

— Сегичка ще ви го дам.

И изчезна в дърварника си.

Стоя там цели пет минути, после се върна смутен и вдигна ръце:

— Не знам къде е, не можах да го намеря, а пък съм сигурен, че го имам.

Тогава, като направи тръба от ръцете си, отново изрева:

— Мели-и-и!

От дъното на двора жена му отговори:

— Какво има?

— Къде е свети Блан? Не мога да го намеря в дърварника.

Тогава Мели даде следното обяснение:

— Не е ли оня, дето го взе миналата неделя, да затулиш дупката на заешката котура?

Матийо трепна и рече:

— Дявол да го вземе, тъй ще е!

После каза на жените:

— Елате с мен!

Те го последваха. Ние направихме същото, задушавайки се от сподавен смях.

Действително свети Блан, забит в земята като обикновен кол, изцапан с кал и нечистотии, служеше за ъгъл на заешката котура.

Щом го забелязаха, двете женици коленичиха, прекръстиха се и почнаха да шепнат молитви. Но Матийо се затече:

— Чакайте, много ще се изкаляте, ще ви дам наръч слама.

Той отиде да търси слама и им приготви място за молитва. После, като погледна калния си светия, достраша го несъмнено да не компрометира търговията си и добави:

— Ще ви го почистя малко.

Взе кофа вода и четка и почна да търка с все сила дървения светия, а през това време двете старици продължаваха да се молят.

После, когато всичко свърши, добави:

— Оправихме работата.

И ни заведе да пием по чашка.

Тъкмо беше допрял чашата до устата си, той се спря и малко смутено каза:

— Все едно! Когато сложих свети Блан при зайците, мислех, че не ще видя пари от него. От две години не са го искали. Но видите ли, на светиите не им минава модата.

Той пи и продължи:

— Хайде, да пийнем още по една. С приятели трябва да се стигне поне до петдесет, а сега съм само на трийсет и осем.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.